



DUMEK JAŁOWCOWY – zagrożenie dla roślin z rodziny cyprysowatych

W 2026 r. Instytut Badawczy Leśnictwa rozpoczął badania w ramach projektu pt. „Dumek jałowcowy *Lamprodila festiva* (L.) (Coleoptera: Buprestidae) – inwazyjny gatunek owada zagrażający roślinom z rodziny cyprysowatych (Cupressaceae)” finansowanego ze środków przyznanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Znaczenie. Dumek jałowcowy stanowi duże zagrożenie dla wielu gatunków żywotników, jałowców, cyprysików i innych roślin z rodziny cyprysowatych. Zasiedla zarówno duże, jak i małe krzewy i drzewa, prowadząc do ich zamierania (zdjęcie poniżej) w ciągu roku do kilku lat, w zależności od wielkości rośliny i liczebności owada.



Biologia. Wiedza o biologii owada jest kluczowa dla skutecznej ochrony roślin. Chrząszcze (na zdjęciu u góry), o długości ciała 5–10 mm, pojawiają się od czerwca do sierpnia (w zależności od warunków pogodowych). Można je zaobserwować w koronach roślin żywicielskich, gdzie odżywiają się igłami celem osiągnięcia dojrzałości płciowej. Zapłodnione samice składają jaja w spękaniach kory i pod jej łuskami u nasady gałęzi i na pniach. Po wylęgu z jaj, larwy żerują pod korą od końca lata do końca wiosny następnego roku, z przerwą w okresie zimy. Drają one chodniki, które często okalają pień rośliny, prowadząc do przerwania przepływu wody i składników odżywczych. Powoduje to zamieranie pojedynczych gałęzi, a w przypadku większego zagęszczenia larw – całej rośliny. Po zakończeniu żerowania larwy, w wydrążonych w drewnie kolebkach, przeobrażają się w poczwarki, a następnie w chrząszcze. Chrząszcze wygryzają się z pni drzew, pozostawiając w tym miejscu owalny otwór o szerokości 4–6 mm.



Objawy. Pierwszymi objawami zasiedlenia rośliny przez dumka jałowcowego mogą być intensywne wycieki żywicy, które jednak nie zawsze występują lub mogą być spowodowane innymi czynnikami. Z czasem pojawiają się pojedyncze brązowiejące gałązki (zdjęcie po lewej), a w końcu dochodzi do zamarcia całej rośliny. Potwierdzeniem zasiedlenia rośliny przez dumka są otwory wylotowe chrząszczy widoczne na pniu (zdjęcie po prawej).



Badania. Zrealizowane dotychczas w IBL badania znacząco poszerzyły wiedzę o biologii i ekologii dumka jałowcowego. Badania nad wrogami naturalnymi tego owada wykazały, że jest on porażany przez co najmniej kilka gatunków parazytoidów, jednak powodowana przez nie śmiertelność nie jest – przynajmniej na obecnym etapie – na tyle duża, aby znacząco

zahamować namnażanie się populacji szkodnika. W celu ochrony roślin wskazane jest zatem wykonywanie oprysków przy użyciu środków chemicznych (insektycydów) w okresie żerowania chrząszczy na igłach. W warunkach laboratoryjnych przetestowano 3 insektycydy: Inazuma 130 WG, Mospilan 20SP i Sanium System, o działaniu kontaktowo-żołądkowym. Pierwsze dwa są przeznaczone do stosowania przez profesjonalistów, a ostatni – przez użytkowników nieprofesjonalnych. Jedynym preparatem zarejestrowanym obecnie do ochrony roślin przed dumkiem jest Inazuma 130 WG. Dwa pozostałe insektycydy są przeznaczone do ochrony roślin przed m.in. mszycami. Testy wykazały, że wymienione preparaty mają porównywalną skuteczność: do 6. dnia po zabiegu ginie ponad 50% osobników, a do 9. dnia – 100% owadów.

Ważne wskazówki praktyczne:

- wskazane jest wykonywanie działań profilaktycznych mających na celu utrzymanie dobrej kondycji roślin podatnych na zasiedlenie przez dumka jałowcowego: podlewanie w okresach suszy, odpowiednie nawożenie, wykonywanie zabiegów ochronnych przeciwko patogenom chorobowym i owadom, np. mszycom, które osłabiają kondycję roślin;
- chrząszcze dumka zazwyczaj występują od połowy czerwca do początku sierpnia, z największym nasileniem w lipcu, dlatego wskazane jest wykonanie maksymalnej liczby zabiegów, rekomendowanej przez producenta danego preparatu;
- zaleca się objęcie opryskiem całych koron roślin, ze szczególnym uwzględnieniem nasłonecznionych części; dumek jest gatunkiem ciepłolubnym i chrząszcze preferują takie miejsca;
- ważnym elementem ograniczania szkód powodowanych przez dumka jałowcowego jest zaangażowanie i zsynchronizowane działanie właścicieli posesji, na terenie których rosną krzewy/drzewa z rodziny cyprysowatych. Jeśli obok roślin poddanych zabiegowi ochronnemu będą znajdować się rośliny nieobjęte tym zabiegiem, efekt ochronny zastosowania insektycydu będzie znacząco ograniczony – nie zabezpiecza on przed składaniem jaj przez chrząszcze nalatujące z okolic;
- insektycydy należy stosować zgodnie z wytycznymi producenta zawartymi w etykietach preparatów (dostępnych m.in. na stronie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi), w których jest również informacja o postępowaniu z resztkami cieczy oraz opakowaniami pozostałymi po wykorzystanych preparatach.

W razie pytań lub wątpliwości, proszę o kontakt.

Kierownik projektu

Prof. dr hab. Lidia Sukovata

Tel: (22) 7153832

Email: L.Soukovata@ibles.waw.pl

Web: www.ibles.pl

